

TEATR im. Stefana Jaracza

OLSZTYN • ELBLĄG

BRATKO KREFT

**Ballada o poruczniku
i Mariutce**

SEZON XVIII

1962/63

dwusetna premiera

Dyrektor i Kierownik artystyczny
ALEKSANDER SEWRUK

Zastępca Dyrektora
JAN RAUBE

Kierownik literacki
EDWARD MARTUSZEWSKI

Kierownik muzyczny
WŁODZIMIERZ JARMOŁOWICZ

Organizator widowni w Olsztynie — ZENON LEWANDOWICZ (tel. 35-44 i 39-15). Kasa czynna od godz. 10 do 13 i od 16 do 19.

Kierownik administracji w Elblągu — STANISŁAW MACIEJAK (tel. 25-00 i 29-59). Przedprzedaż biletów: »Orbis« od godz. 9 do 16; »Gallux« (Plac Słowiański) od godz. 10 do 14. Kasa teatralna czynna od godz. 18 do 19, w dni świąteczne od godz. 17 do 19.

Kierownik sceny objazdowej — WOJCIECH LEWANDOWSKI (tel. 51-83).

B R A T K O K R E F T

BALLADA o PORUCZNIKU i MARIUTCE

(BALADA o POROČNIKU in MARJUTKI)

Sztuka w sześciu obrazach

Przekład Haliny Kalita-Cirlić

Premiera 3.XI.1962
OLSZTYN

OSOBY:

Mariutka . . . . . *Krystyna Rutkowska*
Porucznik . . . . . *Piotr Milnerowicz*

REŻYSERIA:

Jan Laskowski

SCENOGRAFIA:

Roman Wołyniec
Grażyna Muszyńska

OPRACOWANIE MUZYCZNE:

Włodzimierz Jarmołowicz

PRZEDSTAWIENIE PROWADZI

Julian Zagwojski

KONTROLA TEKSTU

Halina Lewandowicz

Bratko Kreft jest wybitnym współczesnym pisarzem słoweńskim. Urodził się 11 lutego 1905 roku w Mariborze. Jego rodzice marzyli o tym, że obierze karierę oficera — nie przyjęło go jednak do wojska.

Swoje młode lata opisał Kreft w powieści „Człowiek o trupich czaszkach”, którą nazwał „kroniką roztrzęsionych dusz”. Jest to ciekawy, na poły zbeletryzowany, na poły autobiograficzny,

plastyczny obraz warunków społeczno-politycznych po pierwszej wojnie światowej, przede wszystkim zaś tragedii młodzieży dojrzewającej w owych chaotycznych i pełnych rozczarowań latach Królestwa Serbów, Chorwatów i Słoweńców.

Przez długie lata był Kreft reżyserem teatru Narodowego w stolicy Słowenii, ale z powodu lewicowych zapatrywań i działalności politycznej musiał kilkakrotnie rezygnować z posady państwowej. Mimo najrozmaitszych kolei losu całe życie pozostał wierny teatrowi. Początkowo pracował w założonym przez siebie teatrze robotniczym, później był reżyserem kilku oper a po wyzwoleniu kierownikiem literackim Teatru Narodowego w Lublanie.

Prócz wspomnianej już powieści, licznych szkiców, nowel, opowieści i ballad prozą (najlepsze opublikował niedawno temu w tomie „Opowieści z minionych dni”), prócz książki podróżniczej „Pośród pasażerów i marynarzy”, jest Kreft autorem krytyk teatralnych, esejów, polemik, studiów historycznych i rozpraw naukowych.

Chociaż uprawia prawie wszystkie rodzaje literackie jest przede wszystkim dramaturgiem, autorem sztuk: „Tyberiusz Grakchus”, „Panowie na Celju”, „Kreatury”. Najbardziej pogodną i popularną komedią Krefta są „Komedianci z Kranja”, najdoj-

rzalszym natomiast dramatem osnuta na tle buntu chłopskiego w 1573 roku „Wielka rebelia”.

Ostatnio napisał Kreft „Balladę o poruczniku i Mariutce”, będącą adaptacją opowiadania radzieckiego pisarza Borysa Ławreniewa „Czterdziesty pierwszy” (na podstawie tegoż opowiadania nakręcono kilka lat temu w Związku Radzieckim film pod tym samym tytułem). „Balladę” Krefta przetłumaczono dotychczas na język włoski, francuski, niemiecki i polski. Przedstawienie w teatrze im. Stefana Jaracza jest polską prapremierą tej sztuki.

H. K.-C.

Borys Ławreniew

CZTERDZIESTY PIERWSZY

(fragment początku opowiadania)

Dwudziestu trzech ludzi, którzy wraz z Jewsiukowem wymknęli się ze śmiertelnego kręgu szabel i przedarli na północ, to zwykli żołnierze Armii Czerwonej. Ludzie jak ludzie, żołnierze jak żołnierze.

Ale całkiem inna jest — Mariutka.

Mariutka, sierota bez ojca i matki, pochodzi z rybackiej wioski, leżącej w szerokowodnej delcie Wołgi, napęczniałej trzcina i sitowiem, spod samego Astrachania.

Od siódmego roku życia dwanaście lat przesiedziała okrakiem na zatłuszczonej od rybich bebechów ławie, w sztywnych płóciennych portkach, i rozpruwała nożem srebrzystośliskie brzuchy śledzi.

A gdy ogłoszono po wszystkich wsiach i miastach zaciąg ochotników do Czerwonej, wówczas jeszcze Gwardii, wbiła Mariutka nóż sztorcem w ławę i poszła w swych sztywnych portkach zapisać się do czerwonych gwardzistów.

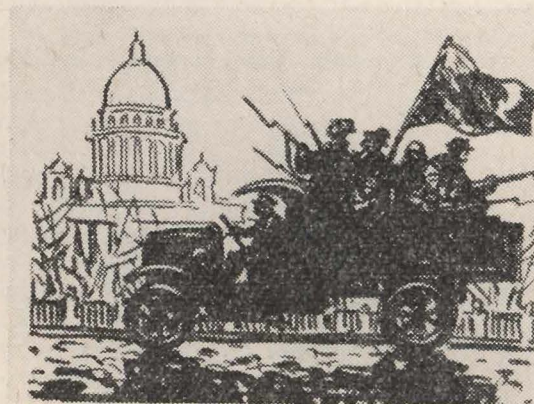
Na początku przepędzili ją, a gdy zaczęła przyłazić i narzekać się codziennie, pośmieli się, pośmieli — i przyjęli jako czerwonogwardzistkę, na równych z innymi prawach — ale wzięli od niej zobowiązanie, że wyrzeknie się babskiego trybu życia, a między innymi — wydawania na świat dzieci, aż do ostatecznego zwycięstwa świata pracy nad kapitałem.

Najważniejsze w życiu Mariutki — to marzenia. Bardzo jest do marzeń skłonna, a ponadto lubi ogryzkiem ołówka na każdym świstku papieru, jaki jej tylko w ręce wpadnie, pisać lecącymi w dół ukośnymi literami własne wiersze.

Wiersze nie udawały się Mariutce, ale za to strzelała z karabinu z niebywałą celnością. Była w oddziale Jewsiukowa najlepszym strzelcem i podczas bitwy zawsze znajdowała się w pobliżu malinowego komisarza.

Jewsiukow wskazywał jej palcem.

— Mariutka! Patrz! Oficer!

Mariutka mrużyła oczy, przesuwiała językiem po wyschniętych wargach i bez pośpiechu kierowała łufę karabinu. Padał strzał. Zawsze bez pudła.

A Mariutka opuszczała karabin i liczyła:

— Trzydziesty dziewiąty, rybia cholera, czterdziesty, rybia cholera.

„Rybia cholera” — to ulubiony zwrot Mariutki.

A grubiańskich, ordynarnych wymysłów nie lubiła. Gdy w jej obecności żołnierze kłęli, marszczyła czoło, rumieniła się i milczała naburmuszona.

Żołnierze podśmiewali się z Mariutki życzliwie, ale podczas bitwy strzegli jej jak oka w głowie.

Była w tym na pół uświadomiona czułość, głęboko ukryta pod twardą skorupą różnobarwnych kurtek, była tęsknota za pozostawionym w domu ciepłym, przytulnym ciałem swej baby.

Tacy to byli ci, co szli na północ, w bezkresną pustkę przemarzniętych piasków: dwudziestu trzech, malinowy Jewsiukow i Mariutka.

Wyśpiwywała srebrzyste trele lutowa zamieć. Zasypywała miękkim kobiercem, puchem lodowatym wgłębienia między piaszczystymi garbami i nad idącymi w mgłę i zawieję gwizdało niebo — już to wichrem rozszalałym, już to natrętym świstem nieprzyjacielskich kul.

Z trudem wyciągali ociężałe nogi w rozdeptanych buciskach z zasp śniegowych i piaszczystych. Chrypiały i ryczały wygłodniałe wielbłądy o chropowatej sierści.

Wyżłobione przez wiatry takiry lśniły kryształami soli, a niebo — na setki wiorst dookoła — odcięte było od ziemi, jak nożem rzeźnickim, wzdłuż równej i mglistej linii niskiego horyzontu.

(przekład Marii Wisłowskiej)

Borys Ławreniew

„Pierwsza moja próba przejścia przez wrota literackiego raję miała miejsce latem 1905 roku, gdy miałem czternaście lat. Oszołomiony (nie mogę znaleźć innego określenia) lekturą lermontowskiego „Demona” w ciągu trzech miesięcy kanikuły napisałem poemat „Lucyfer”, liczący sobie 1500 zwrotek, czystym, jak mi się wydawało, czterostopowym jambem...”

Pisząc te słowa w swojej „Autobiografii” (drukowanej w kwietniowym numerze „Nowego miru” z 1959 roku) Borys Ławreniew stał już — jak to się mówi — nad grobem. Zmarł w parę miesięcy po wprowadzeniu ostatnich poprawek, 7 stycznia 1959 roku.

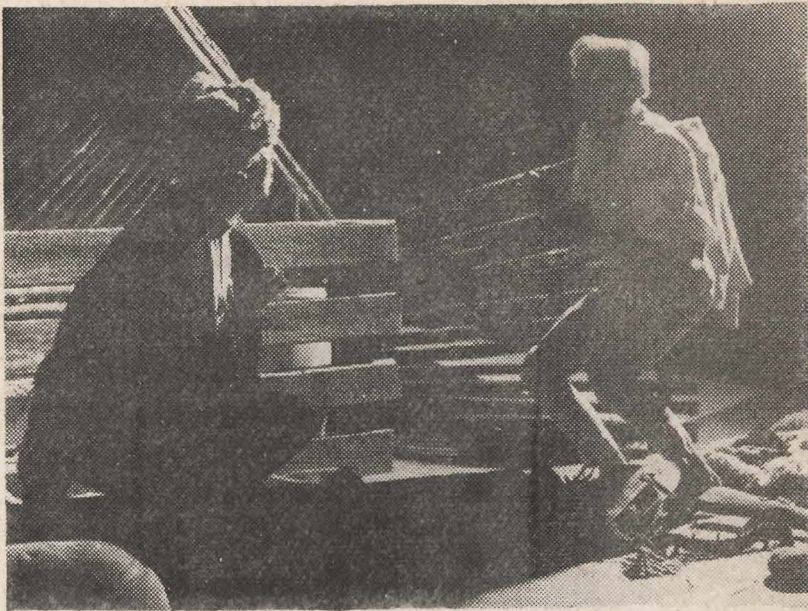
Ukończywszy prawo na uniwersytecie moskiewskim objęty został w 1915 roku powszechną mobilizacją i walczył już wkrótce potem na froncie zachodnim.

W 1917 roku stanął po stronie Rewolucji, a jednocześnie wrócił do zainteresowań literackich, ale już nie pod wpływem lektury. Pod wrażeniem przeżyć na frontach wojny domowej (głównie w Turkiestanie) powstały w latach 1921—23 pierwsze odpowiedzi: „Wiatr”, „Gwiazdzisty blask”, „Czterdziesty pierwszy”.

W 1925 roku, po powrocie do Leningradu, próbuje Ławreniew swoich sił w dramaturgii. Istotnie — w tej dziedzinie pisarstwa osiągnął później największe sukcesy („Przełom”, „Za tych, co na morzu”, „Głos Ameryki”). W okresie wojny z hitlerowskimi Niemcami Ławreniew dał się poznać również jako utalentowany publicysta („Ludzie prostego serca”).

E. M.

*Dwie sceny z olsztyńskiego przedstawienia
„Ballady o poruczniku i Mariutce”*

Kierownik administracji
w Olsztynie

— ANDRZEJ SZADZIEWSKI

Kierownik techniczny

— PAWEŁ CHŁOSTA

Kierownicy pracowni:

krawieckiej damskiej

— ZOFIA ZIMMER

krawieckiej męskiej

— GRZEGORZ FRANKOWICZ

perukarskiej

— ALFONS DOMICZEK

stolarskiej

— ARKADIUSZ BOGDANOWICZ

ślusarskiej

— ANTONI LEWANDOWSKI

malarskiej

— EDMUND GIECZEWSKI

modelarskiej

— STANISŁAW PREŃSKI

tapicerskiej

— WIKTOR JANKOWICZ

szewskiej

— JAN MURAWSKI

Główni elektrycy

— TADEUSZ GEREJ
MIROŚLAW SZOSTAKOWSKI

Brygadierzy sceny

— JÓZEF CHUDZIŃSKI
ANTONI ISZORA
KAZIMIERZ JURGIN

Redakcja programu: Edward Martuszewski

CENA PROGRAMU 2 ZŁ

„EGZEMPLARZ BEZPŁATNY”

Olszt. Z. Graf. Lz. 2510 (1000) 30.10.62 L-8/1170

OSOBY:

Mariutka . . . . . *Krystyna Rutkowska*

Porucznik . . . . . *Piotr Milnerowicz*

REŻYSERIA:

Jan Laskowski

SCENOGRAFIA:

Roman Wołyniec

Grażyna Muszyńska